

Teološka i akademska sloboda i odgovornost

Dokument 1: Izjava o teološkoj i akademskoj slobodi

Crkva i njezine institucije

Sloboda za adventističkog pastora ili djelatnika, u nastavku djelatnika, zasnovana je na teološkoj pretpostavci da Bog cijeni slobodu, i da bez nje ne može biti ljubavi, istine i pravde. Ljubav traži naklonost i privrženost iskazanu bez ograničenja; prihvaćanje istine zahtijeva voljno ispitivanje i prihvaćanje dokaza i argumenata; pravda zahtijeva poštovanje osobnih prava i sloboda. Prisutnost ovih elemenata u Crkvi njeguje duh jedinstva za koje se molio naš Gospodin. (Ivan 17,21-23; Psalam 133.)

Adventisti sedmog dana izvode svoj karakterističan svjetonazor iz Starog i Novog zavjeta. Oni vjeruju da su biblijska istina i sloboda savjesti bitni elementi u sukobu između dobra i zla. Svojom naravi zlo ovisi o prijevari i obmani, a ponekad pribjegava sili da se održi. Istina najbolje napreduje u ozračju slobode, uvjeravanja i iskrene želje da se vrši Božja volja. (Ivan 7,17; Psalam 111,10.)

Stoga je u skladu s adventističkom administrativnom praksom priznati privilegij djelatnika da sam proučava Bibliju kako bi „sve provjeravali“ (1. Solunjanima 5,20). Bilo bi nedosljedno za Crkvu da propovijeda kako istina i sloboda ne mogu postojati jedna bez druge, a onda svojim djelatnicima osporavati pravo da slobodno ispituju sve tvrdnje u prilog istine. Zato to znači da Crkva neće ometati potragu za istinom već će svoje djelatnike i pripadnike Crkve poticati da se uključe u ozbiljno proučavanje Pisma i cijene duhovno svjetlo koje otkriju (Psalam 119,130).

Premda je djelatnik slobodan da se bavi proučavanjem, ne smije pretpostavljati da njegovoj osobnoj, ograničenoj perspektivi nisu potrebni pronicljivost i korektivni utjecaj Crkve kojoj služi. Ono što smatra istinom veća zajednica vjernika može smatrati zabludom. A djelatnici i vjernici pozvani su usuglasiti se u bitnim točkama da „ne bude ... razdora“ u Kristovom tijelu (1. Korinćanima 1,10).

Za pojedinog kršćanina sloboda proistječe iz njegove pripadnosti Kristovoj zajednici. U biblijskom smislu nitko nije slobodan tko nema zajedništva s Bogom i drugima. Zato je teološka istina potvrđena zajedničkim proučavanjem i potvrdom. Netko može potaknuti zajednicu da prouči neko pitanje, ali samo Božji narod i crkva kao cjelina mogu odlučiti što je u svjetlosti Pisma istina ili nije istina. Nijedan vjernik ili djelatnik ne može nikad služiti kao nepogrešivi tumač za bilo koga drugoga.

Kako se s vremena na vrijeme u samoj Crkvi mogu pojaviti lažna učenja, štetna po vječnu dobrobit duša (Djela 20,29-31; 2. Petrova 2,1), jedina sigurnost je da se ne prima i ne potiče ili promiče nijedna nova doktrina ili tumačenje, a da prvo ne bude predočena suduiskusne braće, jer „spasenje [sigurnost, engl.] je u mnogim savjetnicima“ (Izreke 11,14).

Čak i autentičan uvid u istinu nekog djelatnika ne mora biti prihvatljiv za cjelokupno tijelo Crkve, kada se s njom prvi put suoči. Ako takvo učenje izaziva podjelu, ne treba ga naučavati ili propovijedati dok nije procijenjeno na gore opisan način. Sami apostoli pružaju primjer ovakvog pristupa (Djela 15,2.6; Galaćanima 2,2). Djelatnik bi neodgovorno koristio slobodu ako bi nametao gledište koje bi ugrozilo jedinstvo crkvenog tijela, koje je isto tako dio same istine kao što je formulirana u doktrinarnim izjavama. (Vidi Filipljanima 1,27; Rimljanima 15,5.6.)

Osim toga, djelatnik treba razlikovati između doktrina koje ne razaraju Evandjelje u okviru poruke trojice anđela i ostalih vjerovanja koja se ne mogu uskladiti s drugim vjerovanjima koje Crkva podržava. Primjer ovog razlikovanja može se vidjeti u odluci Jeruzalemskog sabora (Djela 15). Pavao je nastojao uspostaviti istinu kršćanske slobode u Evandjelju za neznabošce. Kad je Crkva prihvatila to načelo, bio je spreman radi jedinstva učiniti ustupke u stvarima od manje važnosti (Rimljanima 14,5-13). Dati nekom načelu ili novoj istini vremena da nađe mjesto u svakodnevnom životu Crkve pokazuje poštovanje integriteta Kristova tijela.

Ali gdje treba povući crtu između slobode i odgovornosti? Očekujemo da osoba koja stupa u radni odnos s Crkvom preuzme prednost predstavljanja Božjeg Djela odgovorno i časno. Od nje očekujemo

da izlaže Božju riječ savjesno i s kršćanskom brigom za vječnu dobrobit osoba povjerenih njenoj brizi. Takva prednost isključuje promicanje teoloških gledišta suprotnih prihvaćenom stajalištu Crkve.

Ukoliko djelatnik iznevjeri ovo povjerenje, Crkva mora djelovati da zadrži svoja vlastita obilježja (Djela 20,28-31), jer će vjerska zajednica objavljivanjem različitih doktrinarnih gledišta biti izložena podjeli. U tom su slučaju djelatnikove privilegije dovedene u pitanje. Ovo je posebno točno zato što je djelatnik, budući da je u službi Crkve, odgovoran za očuvanje njezinog reda i jedinstva (Marko 3,24.25; Efežanima 4,1-3; 1. Petrova 5,1-5).

U interesu istinskog napretka u duhovnom razumijevanju (2. Petrova 3,18), Crkva će se pobrinuti da drukčija djelatnikova gledišta, ako vjeruje da ona predstavljaju novo svjetlo, ispita kompetentan odbor. Saslušavanje alternative će uvijek unaprijediti istinu. Bilo da će alternativa osnažiti i proširiti istinu, ili će se pokazati lažnom i time potvrditi postojeće stavove.

Da bi osigurale nepristranost i zrelo procjenjivanje, administracije trebaju slijediti sljedeće smjernice koje se odnose na postupanje s djelatnikom koji navodno ima proturječna gledišta o doktrini.

Smjernice za procjenjivanje različitih gledišta i za disciplinske mjere prema disidentima: u crkvama, konferencijama, institucijama X-12 i neakademske institucijama

Crkva zadržava pravo zaposliti samo one osobe koje osobno vjeruju i spremne su podržati doktrinarna pravila Crkve kako su sažeta u dokumentu *Temeljna vjerovanja Kršćanske adventističke crkve* (1980). Takvim osobama njihova crkvena tijela izdaju posebne punomoći, a one su prepoznate kao stalni djelatnici u Crkvi.

Kao članovi crkve, zaposlenici i dalje imaju odgovornosti kao crkveni članovi kako je objašnjeno u *Crkvenom priručniku*. Ovaj se dokument također odnosi na zaposlenje plaćenih djelatnika.

Smatramo da primjena disciplinskih mjera kod crkvenog zaposlenika koji ustraje u propagiranju doktrinarnih gledišta različitih od Crkve, nije ograničavanje njegove slobode, već prije nužna zaštita integriteta i identiteta Crkve. Postoje zajednička crkvena prava kao i individualne slobode. Djelatnikove privilegije ne uključuju dopuštenje da iznosi gledišta koja mogu naštetiti ili upropastiti zajednicu koja ga podržava i brine se o njemu.

Unatoč pažljivom procesu provjeravanja i selekcije, još uvijek može biti slučajeva kad se teološka gledišta nekog djelatnika kritički razmatraju. Ako je potrebno saslušanje, preporuča se sljedeći postupak:

1. *Privatni razgovor između glavnog izvršnog dužnosnika i djelatnika.* Razgovor treba voditi u pomirljivom duhu, pružajući djelatniku svaku priliku da na otvoren i pošten način slobodno izrazi svoja uvjerenja. Ako ovaj preliminarni razgovor pokaže da određeni pojedinac zastupa doktrinarna gledišta koja se razlikuju od prihvaćene adventističke teologije i on ne pokaže spremnost da se suzdrži od njihova širenja, glavni izvršni dužnosnik će predmet prenijeti izvršnom odboru konferencije (institucije), koji će onda imenovati izabrani odbor da razmotri situaciju s ovim djelatnikom.

U vrijeme razgovora između glavnog izvršnog dužnosnika i ovog djelatnika, dužnosnikovo shvaćanje spomenutog problema odredit će administrativne korake koje treba poduzeti.

a. Ako djelatnik dragovoljno inicira razgovor i obavijesti glavnog izvršnog dužnosnika o svojim teološkim kolebanjima, i ako njegovo ponašanje pokazuje da je otvoren za savjetovanje bez namjere da objavi svoje sumnje i gledišta, preporučamo sljedeći postupak:

1. Djelatnik će nastaviti djelovati na svojem radnome mjestu i podnijeti pisani izvještaj o svojem stavu prije nego što prođe šest mjeseci.
2. Ako se u tom roku predmet zadovoljavajuće riješi, nije potreban nikakav drugi postupak.

3. Ako predmet nije riješen, izvršni odbor konferencije (institucije) u kojoj je djelatnik zaposlen treba zakazati saslušanje pred odborom za ispitivanje. (Vidi dolje njegov sastav i funkciju.)

b. Ako djelatnik aktivno promiče svoja drukčija doktrinarna mišljenja, i njegov glavni izvršni dužnosnik je obavezan pokrenuti konzultaciju, preporučujemo sljedeći postupak:

1. Djelatnik će, prema ocjeni izvršnog odbora konferencije (institucije), ili ostati na svojem položaju s izričitim uputama da se suzdrži od privatnih i javnih izlaganja svojih gledišta ili će ga poslati na administrativni dopust za vrijeme saslušanja.
2. Izvršni odbor konferencije (institucije) u kojoj je djelatnik zaposlen, organizirat će saslušanje pred odborom za ispitivanje. (Vidi dolje njegov sastav i funkciju.)

2. Odbor za ispitivanje – njegov sastav i funkcija.

a. Odbor za ispitivanje, uključujući pojedince iz djelatnikova područja rada koje bira izvršni odbor konferencije (institucije) u dogovoru sa sljedećom višom organizacijom, posvetit će se razmatranju i prosudbi doktrinarnog problema.

b. Sam djelatnik treba odboru za ispitivanje pismeno podnijeti svoja doktrinarna gledišta prije samog sastanka. U vrijeme razmatranja on treba odboru biti dostupan za razgovor.

c. Odbor za ispitivanje treba obaviti svoj posao s ozbiljnom namjerom, potpunim poštenjem i neupitnom pravednošću. Nakon pažljivog razmatranja problematičnih točaka, odbor treba dati detaljan, pismeni izvještaj o razgovoru, sa svojim preporukama izvršnom odboru konferencije (institucije). Ako se odbor nije usuglasio, u izvještaj treba uključiti i mišljenje manjine.

d. Ako odbor za ispitivanje ustanovi da su gledišta djelatnika sukladna *Temeljnim vjerovanjima Crkve*, nikakav drugi postupak nije potreban. Međutim, ako je teološki stav djelatnika u sukobu s adventističkom doktrinom, odbor za ispitivanje razgovarat će o svojim zaključcima s djelatnikom i savjetovati mu:

1. Da ponovno prouči svoj teološki stav u nadi da će time ukloniti svoju teološku neusklađenost.
2. Da se suzdrži od objavljivanja svojih drukčijih doktrinarnih gledišta.

e. Ako djelatnik nije u stanju uskladiti svoja teološka gledišta sa stavovima Crkve i ako osjeća da po svojoj savjesti mora privatno i javno braniti svoja gledišta, odbor za ispitivanje preporučit će njegovom izvršnom odboru da povuče njegove punomoći.

f. Ako je djelatnik otkrio novi stav koji je odboru za ispitivanje prihvatljiv kao vjerodostojan, njegovo gledište trebaju proučiti dužnosnici unije konferencija (u slučaju divizije ili Generalne konferencije dužnosnici divizije ili Generalne konferencije) i uz odgovarajuće preporuke prenijeti Biblijskom istraživačkom institutu pri Generalnoj konferenciji za konačnu odluku.

3. Odredba za žalbu.

a. Djelatnik koji ima drugo mišljenje može se žaliti i izići pred odbor za žalbe sastavljen od sedam članova imenovanih od strane izvršnog odbora unije (ili odbora divizije u slučaju divizijske ili Generalne konferencije). Ovom odboru treba predsjedati predsjednik unije konferencija ili osoba koju on imenuje, i treba uključivati tajnika za propovjedničku službu u uniji, dva predstavnika koje imenuje izvršni odbor divizije (Generalne konferencije), glavni izvršni dužnosnik konferencije (institucije) te dva djelatnika iz njegova područja rada od pet imena koja je djelatnik predložio.

b. Sve preporuke odbora za ispitivanje unije konferencija (divizije, ako se radi o divizijskoj instituciji) trebaju biti podnesene izvršnom odboru unije konferencija (divizije). Dužnosnici unije konferencija (divizije) će preko svojega glavnog izvršnog dužnosnika obavijestiti djelatnika o svojoj zajedničkoj odluci.

- c. Sve preporuke izvršnog odbora unije konferencija (divizije) treba vratiti natrag izvršnom odboru konferencije (institucije) za konačnu odluku o djelatnikovu zaposlenju.
- d. Djelatnik može uputiti posljednju žalbu izvršnom odboru divizije Generalne konferencije u kojoj živi. Ova odluka bit će konačna i treba je prenijeti izvršnom odboru djelatnikove konferencije (institucije).
- e. Tijekom razdoblja saslušanja, razmatranja i žalbe, djelatnik se treba suzdržati od javnog raspravljanja tih problema.

Dokument 2: Akademska sloboda u adventističkim institucijama višeg obrazovanja

Svako učenje i poučavanje odvija se u okviru svjetonazora o naravi stvarnosti, čovjeka, znanja i vrijednosti. Korijeni kršćanskog sveučilišta nalaze se u načelu koje je dugo podržavalo razvoj višeg obrazovanja – uvjerenje da se najbolje obrazovanje postiže kad do intelektualnog rasta dolazi u sredini u kojoj su biblijski utemeljeni koncepti u središtu ciljeva obrazovanja. Ovaj princip odražava vjeru u slobodu kao bitno pravo u demokratskom društvu, ali s posebnom usredotočenošću na akademsku zajednicu. On je jamstvo da će nastavnici i studenti moći učiti, istraživati i poučavati uz minimum ograničenja. On se odnosi na predmete u okviru profesorove profesionalne stručnosti, unutar koje postoji posebna potreba za slobodom potrage za istinom. On se isto tako odnosi na ozračje otvorenog istraživanja u akademskoj zajednici, da bi spoznaja bila poštena i temeljita.

Za crkveni koledž ili sveučilišta, akademska sloboda ima dodatnu važnost. Ona je mnogo važnija nego što je to u svjetovnoj instituciji, a ne manje, jer je bitna za zdravlje same Crkve. To stavlja pred kršćanskog profesora odgovornost da bude samodiscipliniran, odgovoran i zreo znanstvenik, da istražuje, poučava i publicira u području svoje akademske kompetentnosti, bez vanjskog ograničavanja, ali s odgovarajućim obzirom prema obilježjima i ciljevima institucije koja mu daje punomoći, i vodeći računa o duhovnim i intelektualnim potrebama svojih studenata.

Zato se adventistički koledži i sveučilišta obavezuju da će poštovati načela akademske slobode koja se smatraju važnima u višem obrazovanju. Ova načela omogućuju discipliniranu i kreativnu potragu za istinom. Oni također shvaćaju da slobode nikad nisu apsolutne i da podrazumijevaju primjerene odgovornosti. Iznosimo sljedeća načela akademske slobode imajući u vidu odgovornost, uz posebnu pozornost posvećenu ograničenjima nužnima zbog vjerskih ciljeva kršćanske institucije.

Slobode

1. *Sloboda govora.* Dok je pravo na privatno mišljenje dio ljudske baštine kao Božjih stvorenja, u prihvaćanju zaposlenja u nekom adventističkom koledžu ili sveučilištu nastavnik priznaje određena ograničenja u izražavanju osobnih gledišta.

Budući da se bavi znanstvenom profesijom, on mora shvatiti da će javnost prosuđivati njegovu profesiju prema njegovim izjavama. Zbog toga on će pokazivati točnost u izražavanju, poštujući mišljenja drugih, kao i odgovarajuću suzdržanost. On će jasno dati do znanja kada ne govori u ime institucije. U izražavanju privatnih gledišta držat će na umu njihovo djelovanje na dobar glas i ciljeve institucije.

2. *Sloboda istraživanja.* Kršćanski će znanstvenik poduzimati istraživanje u okviru svoje vjere i iz perspektive kršćanske etike. Slobodan je odgovorno istraživati uz odgovarajuće uvažavanje javne sigurnosti i privatnosti.

3. *Sloboda poučavanja.* Nastavnik će provoditi svoje stručne aktivnosti i iznositi svoj predmet u okviru svjetonazora opisanog u uvodnom odsjeku ovog dokumenta. Kao specijalist u određenom predmetu, on ima pravo na slobodu da u učionici iskreno iznosi svoj predmet. Međutim, on u svoje poučavanje neće unositi kontroverzni sadržaj nevezan uz svoj predmet. Akademska je sloboda, sloboda potrage za znanjem i istinom u području specijalnosti pojedinca. Ona ne daje pravo na

iskazivanje kontroverznih mišljenja o predmetima izvan ove specijalnosti niti štiti pojedinca od odgovornosti za ono što poučava.

Zajedničke odgovornosti

Kao što u nekoj crkvenoj instituciji potreba za akademskom slobodom ima posebno značenje, tako postavljena ograničenja odražavaju posebnu brigu takve institucije. Prva odgovornost nastavnika i voditelja institucije, i Crkve, jest traganje za istinom i njezinim širenjem. Druga je odgovornost obveza nastavnika i voditelja institucije i Crkve međusobno se savjetovati kad su nalazi znanosti povezani s viješću i misijom Crkve.

Pravi znanstvenik, ponizan u svojoj potrazi za istinom, neće odbiti da sasluša nalaze i savjete drugih. On priznaje da su i drugi otkrili i otkrivaju istinu. On će učiti od njih i aktivno nastojati potražiti savjet u pogledu izražavanja gledišta koja nisu u skladu s onima koja općenito uči njegova Crkva, jer mu je stalo do sklada u crkvenoj zajednici.

S druge strane, od crkvenih vođa očekujemo da potiču ozračje kršćanske srdačnosti u kojoj se znanstvenik neće osjećati ugroženim ako se njegovi nalazi razlikuju od tradicionalnih gledišta. Budući da dinamičan razvoj Crkve ovisi o stalnom proučavanju posvećenih znanstvenika, predsjednik, upravni odbor i crkvene vođe štitiće znanstvenika ne samo radi njega samog već i zato što se radi o istini i napretku Crkve.

Povijesno je doktrinarni stav Crkve definiran na zasjedanju Generalne konferencije i objavljen je u knjizi *Seventh-day Adventist Yearbook* pod naslovom „Temeljna vjerovanja“. Od nastavnika u nekoj od obrazovnih institucija Crkve očekujemo da kao istinu neće poučavati ono što se protivi ovim temeljnim istinama. On će držati na umu da istina nije proizvod samo teških sukoba koji izazivaju poremećaje. Posvećeni znanstvenik pokazat će razboritost u iznošenju koncepata koji bi mogli zaprijetiti jedinstvu Crkve i djelotvornosti njezinog djelovanja.

Osim temeljnih vjerovanja postoje nalazi i tumačenja u kojima se u Crkvi javljaju različita mišljenja, ali koja ne utječu na nečiji odnos prema njoj ili njezinoj vijesti. Kad iznosi takve razlike, nastavnik će biti pošten u svom izlaganju i jasno će istaknuti svoju odanost Crkvi. On će nastojati da razlikuje između hipoteze i činjenica i između glavnih i sporednih predmeta.

Kad se pojave pitanja oko stvari povezanih s akademskom slobodom, svaki koledž i sveučilište trebaju imati jasno određene procedure o postupanju s takvim pritužbama. Takve procedure trebaju sadržavati razmatranje s djelatnicima iz istog područja rada, postupak žalbe i razmatranje upravnog vijeća. Treba učiniti sve što je moguće da postupci budu pravedni i pošteni i da štite kako prava nastavnika, tako i integritet institucije. Njihova zaštita nije samo pitanje pravde već i pitanje stvaranja i zaštite kolegijalnosti na kampusu koledža ili sveučilišta. To je također zaštita od remetitelja, podlaca i varalica.

Primjena

Preporučujemo da gornju *Izjavu o akademskoj slobodi* pred nastavničko vijeće i upravno vijeće svakog sveučilišta (koledža) iznese njegova uprava, da posluži kao osnova za pripremu izjave o akademskoj slobodi te institucije.

Ovaj je dokument odobren i prihvaćen od strane Izvršnog odbora Generalne konferencije adventista sedmog dana na Godišnjem zasjedanju u Washingtonu, D. C., 11. listopada 1987.